

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

5 Haziran 2012 Salı

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

5 Haziran 2012 Salı

---0---

K O N U

Sayfa

**Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı
(1/619) (Devam)**

1:18

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1

İKİNCİ OTURUM

2:12

İbrahim KAVLAK (Sağınmacılar ve Göçmenlerle
Dayanışma Derneği Temsilcisi)

2:3

Oktay DURUKAN (Helsinki Yurttaşlar Derneği
Temsilcisi)

4:8

Taner KILIÇ (Mültecilerle Dayanışma Derneği
Temsilcisi)

9:10

Mehmet Emin DİNDAR

(Şırnak)

9

Tamer KURTULUŞ (Emniyet Genel Müdürlüğü
Yabancılar Hudut İcra Dairesi Başkan Yardımcısı)

10:11

Meltem ERSAN (Uluslararası Göç Örgütü Türkiye
Temsilcisi)

11:12

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
Temsilcisi

12

ÜÇÜNCÜ OTURUM

13:18

Berlan PARS ALAN (Dışışleri Bakanlığı Göç Dairesi Başkanı)	13:14
Celal DİNÇER (İstanbul)	14:16
Hükûmet Temsilcisi	16:18
Genelkurmay Temsilcisi	18

Açılma Saati: 11.190

**Kapanma Saati: (* Saat 12:30 girişinden sonra zabıt
tutulması istenilmemiştir.)**

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

5 Haziran 2012 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.19

BAŞKAN: Muammer GÜLER (Mardin)

-----0-----

BAŞKAN – İçişleri Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın milletvekillerimiz, kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin, uluslararası kuruluşların değerli temsilcileri, değerli çalışma arkadaşlarımız, değerli konuklarımız; İçişleri Komisyonunun toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır.

Yabancılar Koruma Kanunu ile (1/619) esas sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı'yla ilgili geçtiğimiz toplantıda yapılan görüşmelerde bir alt komisyon kurulmak suretiyle çalışmalara devam edilmesi öngörülmüştü. Bu nedenle alt komisyonumuz değerli üyelerimizin iştirakiyle toplandı. 2 arkadaşımız mazeretleri nedeniyle gelemediler.

Değerli alt komisyon üyeleri, alt komisyon başkanlığına Niğde Milletvekili Alpaslan Kavaklıoğlu'nun başkan olarak seçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teşekkür ediyorum.

Alpaslan Bey size toplantıyı devrediyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanış saati:11.20

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.21

BAŞKAN: Alpaslan KAVAKLIOĞLU (Niğde)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar hepiniz hoş geldiniz.

Gündemimizde (1/619) esas numaralı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısı bulunmaktadır.

Kanun’ un tümü üzerindeki görüşmeleri açıyorum.

Şimdi bir usul üzerinde öncelikle bir karar verelim isterseniz, uygun görürseniz arkadaşlar.

Bugün sivil toplum örgütlerimiz buradalar, onları öncelikle dinleyelim isterseniz, onları gönderelim ne kadar sürerse, sonra diğer kamu kurum ve kuruluşlarını dinleyelim. Yani öncelik sırasına göre bu şekilde.

Kabul edenler bu teklifimi. (“Uygundur” sesleri.)

O zaman burada ne kadar sivil toplum örgütü, uluslararası kuruluşlar var, şöyle el kaldırabilirler mi acaba.

Arkadaşlarımız kendilerini tanıtsınlar, sivil toplum kuruluşlarından başlayalım. Ayağı kalkıp kendinizi tanıttın arkadaşlar.

(Sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşların temsilcileri ile kurum ve kuruluşların temsilcileri kendilerini alt komisyona tanıttılar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Gündeme geçiyoruz bu şekilde.

Şimdi öncelikle sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcilerini beşer dakika suretle bir dinleyelim.

Şimdi zaten anladığım kadarıyla 6 kişi konuşacak burada. Bunlar zaten daha önce bu çalışma grubuyla görüşmüşler, fikirlerini beyan etmişler. Bende yazılı önerileri filan da var, toparladım onları. Bunların bir kısmı göz önüne alınarak düzeltme yapılmış, bir kısmı yapılmamış ama burada biz usulen her teşkilatımızı, sivil toplum kuruluşumuzu, uluslararası kuruluşumuzu beşer dakika sürede dinleyelim.

Buyurun, ilk tanıtımı yapan gelsin.

SAĞINMACILAR VE GÖÇMENLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ
İBRAHİM KAVLAK – Tekrar merhabalar, ben İbrahim Kavlak, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği adına buradayım.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin uygulama ortağı olarak Türkiye’de faaliyetlerimize devam ediyoruz, aynı şekilde İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfıyla beraber.

Yasa ile ilgili söz söylemeden önce, Türkiye’de on yedi ilde faaliyette bulunuyoruz. Sahada en yaygın olarak çalışan sivil toplum kuruluşu olarak yasa olmamasından kaynaklı problemleri bizzat yaşıyoruz ve kamu çalışanlarının da ne kadar sıkıntılar yaşadığını bizzat görüyoruz. Yılda yaklaşık 100 bin birim işlem yapılıyor tüm ofislerimizde. Öncelikle yasa hazırlık çalışmalarında hem biz hem diğer sivil toplum kuruluşlarının yasa hazırlık sürecine dâhil edilmesinden ötürü son derece memnun olduğumuz söylemek gerekir. Hem sivil toplum kuruluşları hem de akademisyenler bu sürece dâhil edildiler. Aslında bu süreç, diğer yasa oluşturma süreçlerine de örnek teşkil edebilecek bir süreci bizlere sundu. Bu nedenle oldukça teşekkür borçluyuz. Sahadaki çalışmaların mevzuata, sahadaki problemlerin mevzuata yansması bizim için oldukça önemliydi. Bu çerçevede alanı düzenleyen kapsamlı bir yasa olmayışı hem uygulayıcılar hem de sığınmacı ve mülteciler için ciddi mağduriyetlere yol açmıştır. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye aleyhine vermiş olduğu kararlar da Türkiye’de söz konusu mevzuat eksikliğinin ve uygulamalarda ciddi problemler olduğunu bizlere göstermiştir. Dolayısıyla, yasayla ilgili fikirlerimiz aslında kısa sürede anlatmak çok mümkün olmayabilir ama yasa çalışmalarının şeffaf ve diğer aktörlerle iş birliği içerisinde yürütüldüğü belirtmekte fayda var. Bu doğrultuda yasal mevzuatın oluşmasıyla birlikte sahada şu anda mevcut olan inisiyatif ve keyfiyete dayalı olan işlerin daha somut ve sistemli bir hâle geleceğini düşünmekteyiz, özellikle yasa ile birlikte göç idaresi genel müdürlüğünün kurulması ile de alanda daha sistemli bir mekanizma oluşacağını düşünmekteyiz.

Yasanın bir bütün olarak değerlendirilmesinin faydalı olduğunu düşünüyoruz. Yani bir kısım eksiklikler olabilir ama bunun alt mevzuatta çıkarılacak yönetmelik ve genelgelerle toparlanabileceğini düşünüyoruz ama genel olarak yasanın alandaki sıkıntıların tespitinin ardından analizinin yapılarak oluşturulduğu kanaatindeyiz. Yeniden dile getirmek gerekirse, yasanın etkinliği, bütüncül bir biçimde uygulamaya geçmesiyle ortaya çıkacaktır. Sahadaki birçok problemle karşı karşıya kalan sivil toplum kuruluşları olarak dağınık olan mevzuatın bu yasa ile toparlanacağını düşünüyoruz. Maddeler üzerinden gidilirse oldukça zaman kaybı olabilir ama ben öncelikle hem İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfı hem de Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği olarak burada bulunmaktan oldukça memnun olduğumuzu söylemek istiyorum. Şu anda sözlerimi sınırlandıracağım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim İbrahim Bey, maddeler üzerinde görüşleriniz varsa, yazılı olarak bildirin, onları değerlendirelim biz.

Teşekkür ediyoruz.

Diğer arkadaş, buyurun.

HELSİNKİ YURTTAŞLAR DERNEĞİ TEMSİLCİSİ OKTAY DURUKAN – Ben biraz önce belirttiğim gibi Beş İnsan Hakları Örgütü adına da söz almış oldum, arkadaşlar adıma genel bazı tespitlerde bulunmak istiyorum.

Beş İnsan Hakları Örgütü: Helsinki Yurttaşlar Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Mültecilerle Dayanışma Derneği, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi. Bu örgütlerden arkadaşlarım da burada. Belki bir iki ilave eklemede bulunabilirler.

Şimdi, bu alanda ciddi sorunlar var, ciddi bir mevzuat boşluğu var, uygulamada ciddi aksaklıklar var. Bu konuda zaten hepimiz anlaşıyoruz. Bu yüzden de böyle son derece iddialı, etkileyici bir reform süreci yürütüyor Türkiye ve son beş yıldır özellikle hız kazanmış olan reform sürecinde de en önemli merhalelerden bir tanesi bu yasa tasarısı. Biz genel olarak böyle bir yasanın çok gerekli olduğunu, özellikle bu yasayla kurulacak uzman, özelleşmiş, gereğince teşkilatlandırılmış bir kuruluşun göç idaresi genel müdürlüğünün, tasarıdaki ismiyle, son derece gerekli olduğunu düşünüyoruz. Keza, bu tasarının hazırlanması sürecinde tasarı hazırlıklarını yürüten göç iltica bürosunun sivil toplum örgütleriyle ve akademisyenlerle danışma yürütmüş olmasını son derece olumlu bulduk, bundan çok memnun olduk. Dolayısıyla, tasarının evrimini de takip etme imkânı bulduk. Nihayetinde, bugün gelinen noktada, biz, bu tarihî fırsatın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu bakımdan da evet, yani bugüne kadar birtakım görüşler sunduk, bu görüşlerimiz kısmen bazı belki bazıları dikkate alındı ama nihai metne baktığımızda, biz hâlâ iyileştirilebilir, geliştirilebilir noktalar olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla da eğer alt komisyon, benim en azından başlıklarıyla burada belirtmek istediğim, tartışma noktalarını değerlendirirse, belki tasarının şu anki hâlinde daha mükemmel bir kanun olarak yasalaşmasını sağlayabiliriz.

Şimdi, sorun alanının iki tane boyutu var bizim bakımımızdan ki tasarının mantığı da bu yaklaşımı aslında yansıtıyor. Bir kısmı bizim açımızdan “düzensiz göç yönetimi” kısmıdır, “Yabancılar” kısmında ele alınıyor tasarının. Diğer kısmı ise “sığınma”, tasarıdaki ismiyle “uluslararası koruma” kısmıdır. Bizim önerilerimiz bu iki çerçevede ayrıştırılabilir. Özetle, yabancılar, düzensiz göç yönetimi kısmıyla ilgili olumlu nokta şudur: Sınır dışı kararlarının, sınır dışı amacıyla idari gözetim kararlarının hangi kriterlere göre alınacağı, bir kere kapsamlı bir şekilde tanımlanıyor tasarıda. Keza, sınır dışı ve idari gözetim süreçlerindeki kişilere sağlanacak usul güvenceleri, itiraz usulleri -aynen bu şekilde tanımlanıyor- bunlar bugünkü duruma kıyasla ciddi ilerlemedir. Bizim burada dikkat çekmek istediğimiz nokta, bu sınır dışı ve idare gözetim kriterleriyle ilgili. Yani kapsamı bir tarafa bırakırsak içerikle ilgili biz ilgili maddelerde 53 ve 57’nci maddelerde kriterler dikkatle ele alınırsa, özellikle bazı bentlerin fazlasıyla muğlâk ifadeler içerdiğini, dolayısıyla da uygulamada sorunlar yaratabileceğini, kişilerin haklarını zafiyete uğratacak şekilde geniş takdir alanı

biraktığını özellikle bazı ifadeleri değerlendirdik ki bunlar ileride hem uygulamada sorunlar yaratabilir hem de yargının işini ciddi şekilde zorlaştırabilir diye düşünüyoruz.

İkinci kısmı, bu düzensiz göçle ilgili maddelerin, bir sorun iyileştirme önerisi olarak dikkat çekmek istediğimiz, usul güvenceleriyle ilgili. Orada biz özetle şunu söylüyoruz: Bir kere, bu yasayla ilgili her türlü bildirim ve tebliğ kişinin vatandaşı olduğu dilde ya da anlayacağı bir dilde yapılmalıdır. Tasarının daha önceki taslağında zaten bu şekil düzenlenmişti. Şimdi bu ibarenin kaldırıldığını görüyoruz, acaba bir sakınca yaratır mı diye endişe ettik.

İkinci konu, özellikle sınır dışı kararına karşı itiraz süresinin on beş gün olarak belirlendiğini görüyoruz. Keza, uluslararası koruma kısmında da belli yine maddeler 72 ve 79'la ilgili itirazların yine on beş süre içinde yapılması gerektiğini görüyoruz. Bu kısıtlı süre uygulamada sorunlar yaratabilir ve kişinin hakkını kullanamamasına neden olabilir diye düşünüyoruz.

Diğer genel bir sorun, itirazla ilgili bütün maddelerde var; 53, 57, 80 diye sıralayabilirim. İtiraz usullerinde yargısal itiraz usulleri tanımlandığını, ancak bir üst mahkemenin denetiminin söz konusu edilmediğini görüyoruz. Biz bunu endişe verici bulduk, iki sebepten: Birincisi, üst mahkemenin denetimi olmadığı vakit, içtihat hukuku oluşması mümkün olmayacak, ikincisi de iç hukuk yolları sadece bir hâkimin bir mahkemenin vereceği kararla sonuçlanmış olacak. Kişilerin elinde de hak aramak için sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitme seçeneği kalacak. Şimdi, bu tasarımı getiren süreçteki en önemli tespitlerden biri şuydu: Türkiye'nin bu alandaki mevzuatı ve uygulamaları uluslararası hukuk standartlarına uymadığı için AHİM'den çok sayıda ihlal kararı çıkmıştı ve ciddi tazminatlar ödenmişti. Bu olumsuzluğu gidermek için, bir kere önce mevzuat boşluğumuzu giderelim, AHİ standartlarına uyduralım, sonra da uygulamalarımıza çeki düzen verelim diye bir tespit yapılmıştı. Bu tespite uygulayıcılar da yüzde 100 katılıyorlar, biliyorum, çünkü istişare ediyoruz zaman zaman.

Şimdi, bu anlamda AHİS kriterlerini de sağlayacak şekilde ve kişilerin eğer hak ihlaline uğramışlarsa iç hukuk yollarıyla bunu giderebilecekleri bir mekanizmayı oluşturmamız lazım. Onun için bir üst mahkemenin denetim meselesini tartışmanızı istirham ediyoruz.

Uluslararası koruma kısmına gelince, orada yine çok olumlu noktalar uluslararası hukukla genel olarak uyumlu, uluslararası hukuk statü tanımları yapılmış, 61, 62, 63'üncü maddelerde. Tabii, coğrafi sınırlama politikası muhafaza ediliyor, bu bizce bir eksikliktir, ama ileride bir yasa değişikliğiyle giderilebilir diye düşünüyoruz, neticede bir ulusal politika meselesidir ama genel olarak tanımlanmış olan uluslararası koruma statüleri, özellikle de ikincil koruma statüsü 63'üncü maddedeki ki işkence, ölüm cezası ve genel şiddet ortamı, savaş durumlarından kaçan kişilere sağlanacak korumayla ilgilidir. Böyle bir madde konmuş olmasını son derece olumlu buluyoruz.

Bir taraftan da, en başta belirttiğim gibi, uluslararası koruma başvurularının, sığınma başvurularının değerlendirilmesiyle ilgili açık bir usulün tanımlanmış olmasını yine çok ciddi bir ilerleme olarak görüyoruz. Son derece ayrıntılıdır bu tasarı ve ayrıntılı olması bu bakımdan iyidir diye değerlendiriyoruz çünkü uygulayıcıya bu son derece karmaşık alanla ilgili ciddi ışık tutacak bir yaklaşım var bu tasarıda. Ancak, yine, prosedürle ilgili, usulle ilgili, usul güvenceleriyle, itiraz usulleriyle ilgili maddelerin içeriğine baktığımızda, iyileştirilebilir olduğunu, bazı maddelerin özellikle ciddi sorunlar içerdiğini gördük. Özellikle ben 72, 77 ve 79'uncu maddelere dikkatle bakılmalıdır diye dikkatinize getirmek istiyorum. 72'nci madde sığınma başvurusu yapmış bir kişinin, yani uluslararası koruma başvurusu yapmış bir kişinin bu başvurusunun kabul edilemez ilan edilmesiyle ilgili. Tabii bu kabul edilemez kararı verildiğinde değerlendirmede duruyor. Biz prensip olarak böyle bir madde olmamalıdır diyoruz. Baktığınız zaman 72'nci maddeye hem dört tane durum orada tanımlanmış. Bu dört durumdan bir tanesi eğer var ise kişinin uluslararası koruma başvurusu değerlendirilmez deniyor özetle. Biz ilk iki kriterin a ve b bentlerinin fazlasıyla muğlâk olduğunu, idareye çok geniş bir takdir etkisi yarattığını, c ve d kriterlerinin ise ilk iltica ülkesi ve güvenli üçüncü ülke kavramlarını Türkiye hukukuna soktuğunu ve bu kavramların kendi başına problemli olduğunu değerlendiriyoruz.

Uluslararası mülteci hukukundaki esas kriter şudur: Kişi kendi ülkesinde acaba güvende olabilir mi olamaz mı? 1951 mülteci sözleşmesindeki temel yaklaşım, prensip de budur. Şimdi, kişiye ilave birtakım siz yükümlülükler getiriyorsunuz, başka ülkelerde niye sığınma aramadın diye soruyorsunuz. İkincisi de, esas bizim endişemiz, uygulamada Avrupa ülkeleri bu kavramları kullanıyorlar ve Avrupa ülkelerinin uygulamalarında bu kavramlar kullanılarak ihlale varan hatalı birtakım sınır dışılar yapıldığını, kişilerin uluslararası koruma taleplerinin yeterince değerlendirilmediğini görüyoruz. Bu bakımdan 72'nci madde acaba kaldırılabilir mi diye teklif etmek istiyoruz. 77 ve 79'la ilgili ben detaylara girmeyeceğim, çünkü biz son derece kapsamlı bir not hazırladık. Burada madde madde ayrıntılı değişiklik önerilerimiz gerekçeleriyle birlikte sunulmuş durumda. Biz özetle şunu söylüyoruz: Lütfen 72 ve 79'daki gerekçeleri, kriterleri en baştan hep birlikte tartışalım, bazı kriterlerin biz muğlâk tanımlandığını, yine idareye çok geniş takdir yetkisi bırakacak şekilde tanımlandığını görüyoruz. Biz, tabii, uluslararası koruma başvurusu yapacak kişilerin burada haklarını gözetme noktasından bakıyoruz, insan hakları perspektifinden. Tabii ki, çok farklı perspektifler var, idarenin de yönetim ihtiyaçlarıyla ilgili perspektifi var. Bütün bu perspektiflerin, yaklaşımların birlikte değerlendirileceği bir dengeyi en optimal şekilde bu tasarı nasıl bulabilir, ona bakmak lazım. Biz sadece insan hakları perspektifi demiyoruz ama bir göç yönetimi perspektifi, dar bir güvenlik perspektifinden öteye geçmelidir ve içinde temel hukuk devleti ilkeleriyle uluslararası insan hakları standartları da bulunmalıdır. Tasarının temel prensip ve yaklaşımı zaten böyledir ama bazı maddelerde biz iyileştirmeye muhtaç noktalar tespit ettik.

Birkaç nokta daha var.

BAŞKAN – Çok hızlı...

HELSİNKİ YURTTAŞLAR DERNEĞİ TEMSİLCİSİ OKTAY DURUKAN – Çok hızlı bir şekilde tamamlamaya çalışacağım.

Şimdi, genel olarak bu tasarının çok ayrıntılı itiraz usulleri tanımlamış olması, yargıya itiraz başvurusu ulaştığında sınır dışı işlemin askıya alınacak olması ki AİHM içtihatları da bunu gerektirir ve Türkiye aleyhinde çok sayıda ihlal kararı çıkmıştı bundan dolayı, son derece olumlu. Dolayısıyla, genel olarak AİHS'le uyumlu bir itiraz usulü tanımlandığını görüyoruz madde madde baktığımızda. Ancak bizim sıkıntımız bu teori-prensip noktasındaki yaklaşımın uygulamaya ne kadar geçip geçemeyeceği noktasında. Şimdi, birinci sorun orada, bizim fazlasıyla kısa bulduğumuz başvuru süreleri, ama ikinci kısmı da şu: Kişi düşünün ki idari gözetim altında ya bir geri gönderme merkezinde sınır dışı amacıyla idari gözetime tabi tutuluyor ya da bir kabul merkezinin kapalı kısmında idari gözetim altında bulunan bir başvuru sahibi 68'inci maddeye istinaden ve çok kısa sürelerde işlem den geçiyor. Özellikle de 79'uncu maddeye göre hızlandırılmış usulle değerlendiriliyorsa başvurusu.

Bizim endişemiz şu: Bu kişi acaba hangi avukattan, hangi hukuki danışmandan alacağı yardımla bu yargısal itiraz usullerine ulaşabilecek bu kısa sürelerde? Şimdi, bunu sağlayacak, yani prensip olarak tanınmış olan bu hak uygulanabilir, pratik olarak erişilebilir, dolayısıyla, etkin bir çare kılacak tedbirlerin alınması lazım. Bunların başında da bütün karar maddelerinde adli yardıma açık bir atıf yapılmalıdır. Uluslararası koruma kısmında bu atfın çok açık bir şekilde yapıldığını görüyoruz. Ama düzensiz göç yönetim kısmında 5260'la ilgili kısımda bu adli yardım atfının yapılmadığını görüyoruz, daha önceki taslakta vardı, yeniden eklenmelidir diyoruz. 99'uncu madde dosyaya erişim, artık tamamlamaya çalışıyoruz zaten. Orada o maddeyi lütfen ben detaya girmeyeceğim dikkatle inceleyelim. Orada, biz avukatın dosyaya erişiminin hukuki olmayan bir şekilde kısıtlandığını görüyoruz. Bu madde daha sonra iptal konusu da olabilir bu haliyle kabul edilirse. Avukatın bazı belgeleri inceleyememesi yani kopyalayamamasını bir tarafa bıraktık incelememesi şeklinde bir ibare var.

Son olarak haklarla alakalı çok çok önemli bulduğum ve çaresi çok kolay bir problemi dikkatinize getirmek istiyorum. Şimdi, tasarının uluslararası koruma kısmında, uluslararası koruma başvurusu yapmış ve uluslararası koruma statüsü almış kişilere sağlanacak haklarla ilgili maddeler var. Orada örneğin sağlıkla ilgili çok ciddi bir ilerleme yapılıyor, son derece olumlu buluyoruz. Uluslararası koruma başvurusu yapmış kişilerin sağlık hizmetlerine erişimi şu anda çok ciddi bir sorundur. Ancak 91-92 iş piyasasına erişim maddesi bizce iyileştirilmeye muhtaç. Orada da çok spesifik bir önerimiz var: Biliyorsunuz, Türkiye'de, Avrupa'dan gelen mülteciler var, Avrupa dışından

gelen mülteciler var ve bu yasada bu ayrımı koruyor. Avrupa dışından gelen mültecilere şartlı mülteci çerçevesinde ele alıyor. Şimdi, şu anki haliyle 91, 92'ye baktığımızda bu şartlı mültecilerin, yani Avrupalı olmayan bir sığınmacı Türkiye'de başvuru yapmış ve statü almış, dolayısıyla mülteci durumunda olduğu tescil edilmiş, Türkiye'de bekleyecek, ne için? Uzun vadeli bir çareye erişmek için. Bu bekleme süresi iki üç yıldan az değildir ve önümüzdeki yıllarda daha da fazla uzayabilir. Şimdi, bu iki üç yıllık sürede, belki beş yıllık sürede bu Avrupalı olmayan mülteci, bir Afgan aile düşünün 7-8 kişilik, acaba nasıl geçinecek? Şu anki durumda Avrupalı olan mültecilerle ikinci koruma statü sahiplerine doğrudan iş piyasasına erişme imkânı sağlanırken, Avrupalı olmayan şartlı mültecilere bu imkân sağlanmıyor. Bizce bu şartlı mülteciler 91'den çıkarılıp 92'ye kaydırılırsa, yani başvuru yapanlara otomatik olarak çalışma hakkı tanınmasın ama statü almış kişilere otomatik olarak çalışma hakkı tanınsın diyoruz, bu sorun giderilmiş olur diye değerlendiriyoruz.

Onun dışında, irili ufaklı yani çok da aslında belki tartışma gerektirmeden yapılabilecek iyileştirme önerilerimiz, söylediğim gibi, bu taslaklı görüşlerimizde var.

Son olarak da... Arkadaşlarım beni uyarıyorlar, çünkü söylediğim gibi yani biz iki yıldır beş örgüt ve çevresindeki dört beş örgüt daha bu tasarının önceki evrelerini tartıştık. Bizim hakikaten son derece önemseydiğimiz ve çok güçlü bir şekilde desteklediğimiz bir tasarıdır. Son olarak Sayın Başkan, ayrımcılık konusu son derece önemli. Şimdi, bu tasarının önceki taslağında bir ayrımcılık maddesi vardı, bir istisna dışında genel olarak uluslararası hukukla uyumlu orada bir maddeydi. Hâlbuki tasarının Meclise gelen son versiyonunda ayrımcılık yasağıyla ilgili madde olmadığını görüyoruz bizce bu son derece gereklidir. Nasıl bir madde olması gerektiğiyle ilgili de burada görüşümüz var. Biz özellikle şunu söylüyoruz: Tasarının önceki versiyonunda da yer almayan cinsel yönelimle cinsiyet kimliği ibaresi de eklendikten sonra, bu şekilde tadil edildikten sonra önceki taslaktaki ayrımcılık yasağı tanımı, eğer kabul edilirse, Türkiye gerçekten, yani, birçok ülkeye örnek olabilecek bir sığınma kanunu geçirmiş olur bu ayrımcılık konusuyla ilgili.

Çok teşekkür ediyorum görüşlerinizi dinlediğiniz için.

Sayın Başkan, bir istirhamımız var yalnız, görüşlerimizi kısaca şimdi sözlü olarak ifade ettik, yazılı olarak bilahare ulaştıracacağız. Söz alma anlamında tartışmalara bugün ayrıca katkı sağlama anlamında değil ama biz konuşmaları dinleyebilirsek salonda kalıp görüşmelerden biz de istifade edebilirsek çok memnun oluruz çünkü belki endişe verici bulduğumuz bazı noktalarda ikna da olabiliriz, o bakımdan, eğer müsaade ederseniz kalmak istiyoruz, oturmaya devam etmek istiyoruz.

BAŞKAN – Onu biz ayrıca değerlendirelim, şimdi tersine karar verdik, ayrıca değerlendirelim.

HELSİNKİ YURTTAŞLAR DERNEĞİ TEMSİLCİSİ OKTAY DURUKAN – Sağ olun, teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Evet, başka?

MÜLTECİLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ TANER KILIÇ - Sayın Başkan, sayın üyeler; Oktay Arkadaşım -hazırlamış olduğumuz tasarıya yönelik görüşlerimizi içeren metni zaten size de dağıttık- genel anlamda da birçok maddesine değindi. Gerçekten, biz, koordinasyon olarak bu tasarının Türkiye’de şimdiye kadar önemli bir boşluğu dolduracağına, önemli bir eksiliği gidereceğini, uygulamadaki sorunları büyük oranda düzelteceğini düşünüyoruz. Olumlu buluyoruz bu çalışmayı, geç kalmış bir çalışma olarak değerlendiriyoruz fakat coğrafi sınırlama kaldırılmadığı müddetçe, yani Türkiye’ye sığınan insanların Türkiye’de bir sığınma ülkesi olarak daimî olarak kalmasına imkân veren bir iradeyi Türkiye göstermedikçe aslında birtakım şeyler hep eksik kalmış oluyor. Dünyada coğrafi sınırlamayı hâlen muhafaza eden çok ender, sayılı ülkelerden biriyiz. Fakat şu da var ki, dünyada da tüm ülkelerde mültecilere ve göçmenlere yönelik politikalar sürekli negatif çizgide ilerliyor. Bu tasarının Türkiye’de pozitif anlamda bir yönde ilerlemesine yönelik Türkiye’nin önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz. Fakat bu tasarının, işte bu sunduğumuz iyileştirme maddeleriyle daha da mükemmelleştirmeye yönelik bir dizi teklifimiz var. Oktay arkadaşım çoğunu sundu. Sadeci eksik kaldığını düşündüğüm iki tane husus var: Çocuk tanımı Türkiye’nin ulusal mevzuatındaki Çocuk Koruma Kanununun tanımından daha geri bir tanımdır, daha sınırlı bir tanımdır. Çocuk Koruma Kanunu’ndaki tanımın esas alınarak üçüncü maddedeki tanımlar kısmında yer almasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Çünkü bu uygulamada küçük yaşta, çocuk yaşta gelen, Türkiye’ye sığınan birçok insan var. Bu dezavantajlı grubun, hassas grubun çocukların haklarına daha dikkat edilmesini düşünüyoruz.

MEHMET EMİN DİNDAR (Şırnak) – Bağışlayın, iki kadın arasındaki fark nedir? Biri on sekiz diğeri...

MÜLTECİLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ TANER KILIÇ – Evet, yani ergen olma meselesi var. Yani on sekiz yaşından önce bir şekilde evlendirilmişse, ergen olmaktan dolayı çocuk olmaktan çıkma gibi bir durum var. Biz Çocuk Koruma Kanunu’ndaki tanım baz alınsın istiyoruz.

Bir de özel ihtiyaç sahibi olarak, 3’üncü maddede tanımlanan grubun sunduğumuz metinde belirtilen üç dört kalem daha kişiler var, onlar yönünde, onlar lehinde genişletilmesini istiyoruz.

Adli yardım tasarıda, daha önceki taslakta çok daha atıf yapılan hükümler vardı, fakat son tasarıda adli yardım hükümlerine atıf yapılan maddelerin çıkarıldığını görüyoruz. Hâlbuki bu insanların, Türkiye’ye sığınan insanların Türkiye’de dil bilmediği, çoğunlukla paralarının olmadığını, yani kendilerinin avukat tutabilecek bir imkânâna sahip olmadığı, kendilerine adli yardım sunabilecek hukuki yardım sunabilecek kişi ve kurumlar ulaşabilecek imkânlarının fiziken olmadığını düşünerek bu dezavantajlı hassas gruba bir anlamda pozitif ayrımcılık uygulanarak adli yardım hükümlerinden

yararlandırılması gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye Barolar Birliğinin de adli yardım yönetmeliğinin 5'inci maddesinde bu yönde iyileştirme çalışmaları var. Bu yasanın da onu desteklemesi gerektiğini, bu yasanın ona atıf yapması gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Kılıç.

MÜLTECİLERLE DAYANIŞMA DERNEĞİ TEMSİLCİSİ TANER KILIÇ – Biz teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN – Başka arkadaşımız var mı? Yok.

Peki, kamu kuruluşlarından söz almak isteyen var mı geneli üzerinde?

Buyurun.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YABANCILAR HUDUT İCRA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TAMER KURTULUŞ - Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli konuklar; hepiniz hoş geldiniz.

Biz de Bakanlığımız tarafından hazırlanmış bir taslak, tasarı, emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Genel olarak zaten bakıldığında daha önceki konuşmalarda gündeme geldi. Gerçekten ülkemizin uluslararası koruma bağlamında iltica, sığınma alanında bir kanun yoktu. Bu eksikliği gidereceği kanaatindeyiz. Diğer taraftan, malum, 1950 tarihli iki tane kanun vardı diğer konular açısından. Bunlar yalnız dikkate değer bir konu burada bakıldığı zaman iki kanun da aslında Pasaport ve Yabancılar Kanunu'nun aynı tarihte çıktıkları dikkate değer bir konu, 15/07/1950 tarihli her ikisi de, yani 2682 ve 2683 sayılı kanunlar aynı anda çıkmaları bir rastlantı değil. Bu çerçevede biz belki sınır güvenliği konusunun da beraber değerlendirilmesi gerektiği bağlamında bir görüşümüz var. Yani giriş çıkışlarla diğer göç konularının düzenlenmesi birbiriyle çünkü bağlantılı konular.

Diğer bizim aslında dikkate değer bir konu, malum yine insan hakları bağlamında, bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemelerindeki davalar hep gündeme geldi. Biz bunun ancak, tabii, işin uygulayıcısı olarak bugüne kadarki tecrübelerimiz şunu gösterdi ki bu kararlara, yani özellikle idare gözetim kararına bir idare olarak değil de hâkim tarafından karar verilmesinin daha isabetli olacağını düşünüyoruz. Hatta keşke imkân olsa da sınır dışı kararlarına da direkt hâkim kararı olabilse diye bir değerlendirmemiz var.

Genelde çünkü baktığımızda, özellikle sürekli verilen mesela Abdulkarni Kalmina davası var örnek olarak. Aslında bu iltica veya sığınma anlamında verilmiş bir karar değil, malum, işte, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5'inci maddesinin ihlal edildiği, yani özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğiyle ilgili bir karardır bu. Yani şahsın mülteci olması ve hatta yabancı olması filan burada bir ilgisi yok. Yalnızca 5'inci maddenin ihlal edildiğiyle ilgili karar ki bundan daha sonra izleyen bazı ihlal kararları da çıktı. Yani bu çerçevede biz bunların belki daha bir azalacağı kanaatindeyiz.

Konuşmacı arkadaşlar 72'nci, 77'nci maddeler üzerinde bazı görüşler bildirdiler, özellikle 52 ve 60'ıncı maddeler sınır dışıyla ilgili. Biz yine uygulayıcı birim olarak şunu belirtmekte fayda var ki...

BAŞKAN – Özür dilerim, cevap vermeyin de, şimdi biraz önce bir eksiklik olmuş, biz sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar diye başlamıştık ama uluslararası kuruluşlarımız söz almamışlar, onları da dinleyelim isterseniz...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YABANCILAR HUDUT İCRA DAİRESİ BAŞKAN YARDIMCISI TAMER KURTULUŞ – Biz şöyle yani, sınır dışı edilmesi gereken şahsın ülkede her fazla kalış günü bize yine AHİM olabilir, başka türlü olabilir yani sıkıntılıdır. Yani bir an önce gitmesi gereken, ülkeyi terk etmesi gereken bir kişi bir an önce ülke dışına güvenli bir şekilde çıkışının sağlanmasında fayda var diye düşünüyoruz. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ TEMSİLCİSİ MELTEM ERSAN –Belki beş dakikayla sınırlı bu sürede tek tek maddeler üzerinde konuşmamız zor olabilir ama altmış bir yıldır göç alanında çalışmaya vakfetmiş, insani ve düzenli göçü teşvik etmeye çalışan hükûmetler arası bir kuruluş olarak Türkiye'nin göç yönetimi oluşturma çabalarını takdirle karşıladığımızı, son derece önemsedığımızı ve desteklediğimizi belirtmek isterim. İzlenen şeffaf ve katılımcı yaklaşımla kurumumuzun da sürece dâhil edilmesi bizler açısından son derece olumludur ve önemli bir deneyim olmuştur. Sivil toplum örgütleri, akademisyenler, uluslararası kuruluşlar, kendi bilgi ve deneyimlerini ortaya koyarak kanunun kapsamlı, bütüncül bir yaklaşımla ve insan hakları temelinde hazırlanmasına katkıda bulunmuşlardır. Bu nedenle, bu tasarı, aynı zamanda hepimizin de sahiplendiği bir tasarı olmuştur. Uluslararası Göç Örgütü olarak biz de bu sürece teknik destek vermekten büyük memnuniyet duyduk.

Tabii ki yeni mevzuat, Türkiye'de göç ve sığınma alanının tüm yönlerine kapsamlı bir yaklaşım getirmek için çığır açan önemli bir dayanak olacak, çok önemli bir dayanak olacak. Özellikle göç yönetimi alanında kurumsal bir yapı oluşturulması, düzenli ve düzensiz göçün yönetilmesi, göçmenlerin bütünlük ve haklarının korunması, göçün keşiştiği bütün alanların -çünkü göç tüm alanlarda keşişiyor- bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası ve katılımcı bir yapıda ele alınmasını sağlayacaktır. Bu bizler açısından son derece önemli bir noktadır.

Biliyorsunuz, göç bir süreçtir ve her zaman devam edecektir. Ülkemiz de farklı göç deneyimleri yaşamış ve yaşamaya devam edecek. Bu anlamda kanun tabii ki yeni bir vizyon getirmekte. Göç yönetiminin tüm unsurlarını kapsayacak şekilde uluslararası normlarda bir yapı getirmektedir. Bu yapıyla birlikte karşılaşılan birtakım güçlüklerin de aşılabileceğini düşünüyoruz.

Göç yönetimi sistematığının kurulmasında son derece önemli aşama olan mevzuat çalışmalarının verimli bir şekilde sürmesini diliyor, tüm komisyonunuza teşekkür ediyoruz. Biz de maddelerle ilgili belli hususlarda teknik birtakım konulardaki görüşlerimizi yazılı olarak da sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Meltem Hanım.

Aramızda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilcilerimiz var.

Buyurun.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ TEMSİLCİSİ – Sayın Başkan, değerli üyeler; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden Burcu Yavuz ve Selin Aslan olarak katılıyoruz.

Gerçi ilk komisyon toplantısında Sayın Temsilci Yardımcımız konuşma yapmışlardı kanunla ilgili görüşlerimizi ileten. Dolayısıyla, onları tekrar etmek belki burada vakit kaybı olmaması açısından kısa kesilebilir ama temel olarak biz de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği olarak böyle bir yasanın Türkiye'nin şu ana kadar zaten cömertçe sağlamakta olduğu koruma ve uygulamaların yasal bir metne büründürülmesi bakımından, hukukun üstünlüğü ilkesinin vurgulanması açısından, hem koruma sağlanacak kişiler hem de ülkenin menfaatleri açısından bu alanın düzenlenmesi bakımından uluslararası standartlarla uyumlu, uluslararası yargı kararlarıyla paralel olduğunu düşünüyoruz, destekliyoruz ve aynı şekilde Uluslararası Göç Örgütüyle birlikte yasanın hazırlanma aşamalarında hem dünyadaki en iyi uygulamaları, uluslararası hukukun bu alandaki neler dediğiyle ilgili de katılma şansımız oldu. Aynı şekilde, şeffaf ve katılımcı bir süreçle hazırlandığı için yasanın uluslararası insani hukukun kriterlerine uygun olduğunu tekrar vurgulayabiliriz bence.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Arkadaşlar, on dakika ara veriyoruz şimdi, sonra kamu kuruluşlarından devam edeceğiz.

Kapanma Saati : 12.04

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 12.17

BAŞKAN : Alpaslan KAVAKLIOĞLU (Niğde)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantı yeter sayımız vardır, görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Şimdi, kurumlarımızdan söz almak isteyen arkadaşlarımız var mı?

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ DAİRESİ BAŞKANI BERLAN PARS ALAN – Sayın Başkan, değerli üyeler; Dışişleri Bakanlığı Göç Dairesi Başkanı Berlan Pars Alan.

Efendim, kanun hakkında gerek komisyon toplantımızda gerek burada, öncelikle değerli milletvekillerimizden komisyonda ve sivil toplumdan olumlu ifadeler dinledik. Aynı şekilde, Uluslararası Göç Örgütü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, konumuzla ilgili olan uluslararası ve hükümetler arası kuruluşların da olumlu görüşlerini dinledik.

Bakanlığımız, bu kanunun çalışmalarına başladığı ilk günden itibaren İçişleri Bakanlığımızdaki ekiple çok yakın ve yoğun bir çalışma yürütmüştür. Arkadaşlarımıza, bize bu imkânı sağladıkları için de burada teşekkür etmek isterim.

Kanunun genelinde bir eksikliğin giderilmesi temelinde hareket edilmiştir. Ulusal bir ihtiyaca cevap verme üzerinde durulmuştur. Gelişen, kalkınan, büyüyen ve dünyaya açılan Türkiye'nin yabancılara ilişkin bir mevzuatının, derli toplu bir mevzuatının olması önem arz etmektedir. Bu mevzuatın içerisinde de uluslararası korumanın özellikle günümüzde kazandığı önem dikkate alınarak kanun bu şekilde geliştirilmiştir. Kanunun hazırlanmasında ulusal çıkarlarımız, ulusal güvenlik ve kamu düzeni kadar, insan hakları dengesi de asgari ölçüde gözetilmiştir kanaatindeyiz. Aynı zamanda, son yıllarda aslında son on yıldır belki bir sıkıntı hâline gelen, ülkemiz için de sıkıntı veren düzensiz göçün önlenmesi ve bu alanda diğer düzenlemelerin bu göçün önlenmesine ilişkin fayda sağlaması şeklinde bir anlayış da gözetilmiştir.

Kanunun genelindeki düzenlemelerden Bakanlığımızı en çok belki ilgilendiren vize konularında da yeni kurulacak olan Göç İdaresinin görevlilerinin rol oynaması şeklinde, iki bakanlığı çok yakın çalışmaya teşvik eden ve tamamın Bakanlığımızın da görüşü alınarak hazırlanmış bölümler bulunmaktadır.

Esas itibarıyla kanun, bir yabancıнын herhangi bir şekilde Türkiye'ye gelmeyi düşünmesinden itibaren uzun seneler ülkemizde kalmasına, yerleşmesine, çalışmasına, burada mülk edinmesine kadar olan geçen dönemi düzenlemeye yöneliktir ve hatta, aslında vatandaşlık ile ilgili bölümler de başka

kanunlarda, daha doğrusu başka birimlerin yürüttüğü vatandaşlıkla ilgili bölümlerde bu kanunlar veya bu idarenin görev alanına girebilecek kadar iyi hazırlanmıştır kanun.

Kanunun genelinden söyleyeceklerim bundan ibaret olmamakla birlikte zaman almak istemiyorum ancak bizim önemli gördüğümüz bir maddeyle ilgili görüşlerimi de müsaade ederseniz şimdi, eğer daha sonra dersiniz...

BAŞKAN – Maddelere geçince onu görüşelim.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ DAİRESİ BAŞKANI BERLAN PARS ALAN – O şekilde arz etmek istediğimi de belirtmek isterim efendim.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Alan.

Şimdi, komisyon üyesi arkadaşlarımızdan Celal Bey, buyurun.

CELAL DİNÇER (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, bu alt komisyon olarak ilk toplantımız. Ben üst komisyonda, asıl komisyonda, genel olarak görüşümü dile getirmiştım. Şimdi onları tekrar etmek istemiyorum ancak benim not aldığım hususlar, biraz evvel değerli sivil toplum kuruluşlarınca ve kamu kurumu temsilcilerince dile getirildi. Bunları maddeler geldiği zaman konuşmak istiyorum.

Ancak mesela, aklıma ilk gelen, tebliğ ve bildirim dili olarak bu yasada çok açık bir hüküm yoktur. Örneğin, Uganda'dan geldi, siz ona Türkçe bir bildirim yaptınız, adam onu kime, nereden gidip nasıl tercüme ettirecek, bu konuda yasada bir açık düzenleme var mı bilmiyorum, eğer Hükümet temsilcisi bunları açıklarsa memnun olurum bu tür eksiklikleri.

Adli yardım konusunda, Adalet Bakanlığı temsilcisi burada, adli yardım yapılacak mı, yapılacaksa hangi şartlar altında yapılacak? Bunlar mutlaka bu komisyonda dile getirilsin çünkü ileride meydana gelecek sıkıntılarda hepimiz çok iyi biliyoruz ki alt komisyon ve komisyondaki görüşmeler yasanın uygulayıcılarına ışık tutmaktadır. Bu konuda da adli yardım konusunda da açıklık getirilmeli.

Başvuru sürelerinin kısıtlayıcı hükümleri ortadan kaldırmamız gerekiyor. Toplama merkezlerinde avukat bulmak zor, biz aldık işte Erzurum'a gönderdik. Erzurum'da dışarıyla irtibatı çok zor, orada avukat nerede bulacak, tercüman nerede bulacak, bu konulardaki düzenlemelerde açık hükümler konulmalı.

Üst mahkemelerin denetim yetkileri gözüküyor şu anda. Oysa Anayasa'ya göre yargı yolu açık olmalı. Üst mahkemeler zaten dile getirildi, üst mahkemelerde mutlaka temyize gidebilmeli kararlar ancak bu şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuru da azalmış olacak. Belki yakında Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru olacak, o bizim vatandaşlarımıza uygulanan bir hüküm. O yüzden, yani tek mahkemeyele sonuçlandırmamak lazım.

Çocuk tanımı Çocuk Kanunu'na aykırı dedik. Bu konuda ergin tanımı yeniden belirlenmeli, hangi yasa uygulanacak, çocuk tanımı mı, Çocuk Koruma Kanunu'ndaki yasa mı uygulanacak, yoksa Medeni Kanun'daki yasa mı uygulanacak? Bu konuda da bu komisyon açık ve net olarak tavrını koymalı.

Bazı maddelerdeki gerekçeler konmuş, bu gerekçeler muğlak. Örneğin, 50 ve 55'inci maddelerdeki gerekçeler biraz daha açık hâle getirilmeli. Gene dile getirildi, 77 ve 79'uncu maddeler de biraz daha dikkatlice tanımlanmalı, tanımlar daha dikkatlice yapılmalı.

Çok önemli bir husus, bu da dile getirildi. Dosyaya erişim kısıtlanmış yani biz sadece özel yetkili mahkemelerin, savcılarının yaptığı ilk hazırlık soruşturmasında dosyaya erişemiyoruz, onun dışında bütün dosyalara erişiyoruz. Eğer avukat dosyaya erişemezse, mahkemenin verebileceği karara kadar hiçbir belgeye erişemeyecek, belki çok geç dosyayı ve belgeyi temin etmiş olacak, o zaman da mahkeme kararını vermiş olacak. O yüzden, daha başlangıcında dosyaya erişim konusunda da bir açık hüküm getirilmeli diye düşünüyorum 99'uncu maddede.

Gene 91, 92'inci maddelerde, başvurusu kabul edilen kişilerin artık şartlı mülteci konumuna alınması ve 92'nci madde kapsamında değerlendirilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz.

Çok önemli bir madde daha, 4'üncü madde girişteki ilk taslakta var idi, bu da dile getirildi, ayrımcılık yapmama ilkesi, nihai metinde çıkmış. Bu konuda yeniden tartışma açılması gerekir, ayrımcılık maddesinin olup olmaması konusunda.

Gene tanımlarda, 3/L bendi vardı, burada “kadınlar” çıkarılmış, kadınlar kelimesi eklenmesi, “bedensel şiddete maruz kalmış veya kalma ihtimali olan” şeklinde yeni bir ibare eklenmelidir. Aksi takdirde, Türkiye’de birçok acı örneğini yaşadığımız kadına şiddette olduğu gibi burada koruyacak kimse kalmaz eğer biz o “bedensel şiddete maruz kalmış veya kalma ihtimali olan” şeklinde bir madde eklemesek koruyacak bir kişi kalmayabilir.

Gene, çocuk tanımını ben notuma yazmışım, yeniden alalım. İş piyasasına erişim çok önemli, dile getirildi. Üç sene bekleyecek, Afganistan’dan gelmiş, 6 tane çocuğu var, bu insanı şartla siz kabul etmişsiniz ama Mülteciler Yüksek Komiserliğinin bunu hangi ülkeye göndereceği üç seneye kadar sürecektir değil mi, yanılıyorsam arkadaşlar daha iyi bilir, Komiserlik temsilcileri. Üç sene ne yiyip ne içecek ve güç şartlar altında buna da en azından geçici olarak işe erişim sağlanabilirdi. Eğer siz bunu sağlayamazsanız gayriresmî yollardan köle düzeninde çalıştırma sağlanacak diye düşünüyorum.

Gene, 72, 77 ve 79'uncu maddelerde “kabul edilemez” şeklinde bir madde var. Bu madde de olmamalı, 72'den bu madde çıkarılmalı diye düşünüyorum.

Gene 53 ve 57'nci maddelerde bazı bentler muğlak yazılmış. Bunlarda geniş takdir alanı bırakılmış. Bu takdir alanları biraz daha kanuna açık olarak eklenmeli. Bu kanunun çok geniş

yazıldığını eleştirenlerden biri de bendim ama bazı maddelerde de çok üstünkörü geçilmiş. Onun için bu maddelerde de açıklık getirilmeli.

Gene, on beş günlük süreler verilmiş. Bu süreleri kanun metninde yeri geldikçe görüşeceğiz. On beş günlük süre çok az, biraz daha artırılabilirdi.

Evet, 68'inci maddenin uygulanmasında adli yardıma mutlaka atıfta bulunulmalı.

Aşağı yukarı benim söyleyeceğim maddeler bunlar. Ayrıca, İnsan Hakları Komisyonundan gelen dört değişiklik yapılmış, bu değişikliklerin de çok olumlu olduğunu düşünüyorum, bunların da ayrıca komisyonumuzda aynı şekilde değerlendirilmesini diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Dinçer.

Komisyon üyesi arkadaşlarımızdan söz almak isteyen var mı?

İdareden cevap verilecek konular vardı.

Hükûmet temsilcisi arkadaşımız...

HÜKÛMET TEMSİLCİSİ – Sayın Başkanım, her madde üzerinde zaten ayrı ayrı görüşüleceği için müsaade ederseniz geneli üzerinden görüşlerimizi arz etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; kanun taslağının hazırlanması sürecinde burada bulunan mevcut sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve uluslararası kuruluş temsilcileriyle beraber çok şeffaf ve katılımcı bir süreç izlediğimizi, şu an burada konuşulan her türlü konunun da, hem hazırlık sürecinde hem de ilgili çalıştaylarda uzun uzun konuşulduğunu arz etmek istiyorum. Her yazılan maddenin veya her yazılmayan şeyin bir gerekçesinin de olduğunu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bir örnek vererek, az evvel de arz etmeye çalıştığım şekliyle, çocuk tanımından başlamak istiyorum mesela, onu örnek vermek istiyorum, geneli üzerinden konuşacak olursak.

Çocuk tanımını uluslararası koruma başlığı düşünülerek ifade edilmiştir. Çocuk tanımı BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ki bunun 1'inci maddesi şu şekilde başlar: “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar herkes çocuktur.” diyor.

BAŞKAN – İstisnası ne?

HÜKÛMET TEMSİLCİSİ – Bizim Medeni Kanun. “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç...”

BAŞKAN – Ona ergin deniyor değil mi?

HÜKÛMET TEMSİLCİSİ – Evet, ona “ergin” diyoruz.

Bizim referans almak durumunda olduğumuz kanun bu anlamda reşit olup olmama durumunu açıklayan Medeni Kanun'dur. Medeni Kanun'un 11'inci maddesi “Erginlik on sekiz yaşının

doldurulmasıyla başlar, evlenmek kişiyi ergin kılar.” demektedir. Aynı Kanun’un 12’nci maddesi “On beş yaşını dolduran küçük kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.”

Şimdi, Çocuk Koruma Kanunu’ndaki tanım geniştir, doğrudur ancak Afganistan’dan gelmiş on altı-on yedi yaşında evlenmiş, yanında çocuğu olan birisini gözlerimizin önüne getirelim. Bu çocuk artık Medeni Kanun’umuza göre ergin sayılacağına göre iltica talebinde bulunduğu anda eğer buna Çocuk Koruma Kanunu’ndaki standartları uygularsak SHÇEK’e verip bunları ayrı ayrı yurtlara, çocuğunu ayrı, kendisini ayrı yurda, eşini ayrı yurda, varsa çocuğu, bunu ayrı yurda koymak zorundayız ve iltica taleplerini ayrı ayrı... Tamamen aileyi dağıtmak zorundayız. Biraz uluslararası koruma başvurusunda daha rahat bulunabilsinler diye bir yola, uluslararası koruma alanını genişletmek için böyle bir yola girmiştik. SHÇEK’in kapasitesi de bunu kaldırabilecek durumda değildi diye düşündük. Kaldı ki adli yardımla alakalı konular konuşuldu. Uluslararası korumayla alakalı kısmın tamamında adli yardım vardır. İdari gözetimle alakalı, hakkında sınır dışı kararı alınmış kişilerle alakalı değil ama idari gözetim altına alınmış her kişiyle alakalı, yabancılar kısmıyla ilgili adli yardım vardır. Ancak hakkında sınır dışı kararı alınmış kişilerle alakalı barolarımızın da bunun mali külfeti ve bütçe dengeleri de göz önüne alınarak bu yazılamamıştır. Ülkenin bütçe dengeleriyle alakalı da birtakım konuları dikkate almak gibi bir hususla karşı karşıya kaldık. Bu tek hâkimle alınan yargı yolunun açık olmamasına ilişkin örnek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birtakım kararları var, alınabiliyor. Ayrıca, Türk hukukunda da temyizi kabil olmayan on yedi-on sekize yakın karar bulduk biz. Bu kararların içerisinde CMUK’daki reddi hâkim talebine karşı verilen hâkimin vermiş olduğu karar da aynı şekilde itirazı kabil değildir. Ayrıca, Türkiye’nin yasa dışı göçle mücadelesinin ilticayla alakalı üzerinde bulunmuş olduğu yükün de bir dengesi var. Eğer başvuru üzerine, sürelerin artırılmasıyla alakalı birtakım yöntemleri, haklısınız, daha da fazla açabiliriz. Açılmasının ülkeye getireceği külfetler, ülkeye getireceği birtakım mekanizmalar vardır. Bu anlamda ülkemizin güzergâh ülkesi, hedef ülke konumunda dikkate aldığımızda her gelenin de idari itiraz yargı yolu sonuçlanıncaya kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde belirtildiği şekliyle etkin çare sunmak adına geri gönderilmeyeceğini, sınır dışı edilmeyeceğini varsaydığımızda Türkiye’de sınır dışı edemeyeceğimiz, temyiz süreleri, idari yargıyla alakalı, Danıştayla alakalı temyiz sürelerini de dikkate aldığımızda sınır dışı edemeyeceğimiz milyonlarla karşı karşıya kalırız. Bunu, sanırım, Türk toplumunda yük olarak, külfet olarak, maddi külfet olarak altından kalkamayacağı bir husus vardır.

Bir hususu dikkatlerinize sunmak istiyorum: “Sınır dışıyla alakalı her türlü karar gerekçeli olarak yazılacaktır.” denmiştir, itiraz ve usul güvenceleri de ayrıntılı olarak kanunda belirtilmiştir.

Tebliğat konusu çok önemlidir. Sayın Vekilimizin dediğine aynen katılıyorum. Tebliğatla alakalı hususu Başbakanlığımız da şöyle değerlendirdik. Başbakanlığımızda çalışmayı yaparken Başbakanlık bürokratlarımız dedi ki: “Tebliğat çok önemli. Bunu ayrı bir madde yapalım. Buna ilişkin

usul ve esasları tasarının 105'inci maddesinde yönetmeliğe bırakalım. Bizim Bakanlıktan Başbakanlığa gönderdiğimiz taslaktaki hususlar çok ayrıntılıydı. Kanun tekniğine uygun olması anlamında 105'inci maddede çok daha ayrıntılı yönetmelikte bunlar dile getirilsin.” dendi. Bu şekilde Başbakanlık bürokratlarımıza uyduğumuzu arz etmek istiyorum.

Ayrımcılıkla alakalı konu konuşuldu. Genel üzerinden konuşulduğu için arz etmek istiyorum. Ayrımcılık yasağı maddesini biz Başbakanlığa gönderirken yazmıştık. Başbakanlığımız şöyle dedi: “Biz bununla alakalı kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk etmek üzereyiz. Tekrar burada bahsetmeniz her kanunu yazarken ayrı ayrı ayrımcılık yasağını yazmamız anlamına gelir. Bu da kanun tekniği anlamında bizi sıkıntıya sokar. Ayrımcılıkla mücadele kanununu zaten sevk etmek üzereyiz. Sizin bahsettiğiniz hususların tamamı da bu kanunda yer alacak.” dediler. Bu çerçevede de bu maddeye burada değinmediğimizi arz etmek istiyorum.

Bunun gibi her bir konuşulan sivil toplum örgütümüzün bahsetmiş olduğu hususlarla da alakalı çok ayrıntılı değerlendirmelerde bulunabilir. Ancak bunlar sırası geldiğinde sizlerin dikkatine sunularak üzerinde konuşabiliriz. Ancak şunu arz etmek istiyorum tekrar: Her bir maddenin Avrupa Birliğinde... Mesela, yalnız kadın... Kadın konusuyla alakalı Avrupa Birliği yönergelerinde yalnız kadın özel ihtiyaç sahibi olarak tarif edilmemektedir. Bu anlamda da özel ihtiyaç sahibi olarak eğer cinsel şiddet mağduru ve diğer şiddet mağduru kadın varsa zaten özel ihtiyaç sahiplerinin içerisine girmektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Avrupa Birliği yönergelerine, uluslararası sözleşmelere uygun her bir maddenin dayanağını ifade eden iki üç klasörden oluşan dayanak klasörümüz de bizimle beraber her bir maddeyi iç mevzuatımıza veya imzaladığımız uluslararası sözleşmedeki karşılığı nedir veya dikkate aldığımız Avrupa Birliği yönergesi nedir, onları her bir madde konuşulurken dikkatlerinize sunmak isteriz.

Ben tekrar teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Kamu kurum ve kuruluşlarımızdan söz almak isteyen?

Genelkurmay temsilcimiz...

GENELKURMAY TEMSİLCİSİ – Biz yazılı olarak görüşlerimizi ilettik efendim. Olumlu mütalaa ediyoruz tasarıyı bu hâliyle. Başka da bir görüşümüz bu etapta yok şimdilik.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, tasarının geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

*** (Toplantının bundan sonraki kısmı için zabıt istenmemiştir)**